

Suaugystės tapatumų žemėlapiai ir gyvenimo eigos scenarijai transnacionalinio gyvenimo vaikystėje patirčių kontekste

GINTĖ MARTINKĖNĖ, SIGITA KRANIAUSKIENĖ

Klaipėdos universiteto Socialinių mokslų fakulteto Socialinių pokyčių studijų centras, H. Manto g. 84, 92294 Klaipėda, Lietuva
El. paštas: ginte.martinkene@ku.lt; sigita.kranciauskiene@ku.lt

Straipsnyje analizuojama, kaip transnacionalinio gyvenimo patirtis vaikystėje veikia asmenų gyvenimo eigos scenarijus suaugystėje. Siekta atskleisti, kaip transnacionalinio gyvenimo patirtis vaikystėje, individualus veiksnus ir socialinę aplinką kompleksškai formuoja savitus gyvenimo eigos scenarijus bei tapatumų žemėlapi. Pusiaus struktūruotų giluminių interviu¹ su jaunais (18–35 m.) asmenimis, kurie vaikystėje patyrė abiejų ar vieno iš tėvų migraciją iš Lietuvos, analizė leido aptarti *individualaus veiksnio* bei *susijusių gyvenimų* aspektus, susijusius su suaugystės gyvenimo tarpsnio supratimu, tapatumu bei gyvenimo eigos scenarijų ypatumais. Nors viešajame diskurse transnacionalinė vaikystės patirtis neretai turi neigiamą atspalvį, tačiau suaugystės gyvenimo laikotarpiu ši patirtis vertinama kaip auginanti bei skatinanti ankstyvą savarankiškumą ir formuojanti savitus gyvenimo eigos scenarijus.

Raktažodžiai: transnacionalinio gyvenimo patirtis, suaugystė, gyvenimo eigos scenarijus

ĮVADAS

Transnacionalinio gyvenimo vaikystėje patirtis po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 1990 m., o Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą 2004 m., ir ypač 2007 m. prisijungus prie Šengeno erdvės, tapo nemažos dalies šalies šeimų patirtimi². Didėjanti migracija palietė šeimas, susiformavo transnacionalinių šeimų³ gyvenimo modelis, pradėta kalbėti apie *transnacionalinius vaikus* (angl. *transnational child*). Šis modelis skatino perplanuoti ar keisti tolesnę ne tik

¹ Straipsnis parengtas įgyvendinant LMT finansuojamą projektą „Lietuvos šeimų transnacionalinio gyvenimo patirties poveikis suaugystei: suaugusių vaikų atvejų analizė“ (Nr. S-PD-22-017).

² Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Europos migracijos tinklo (EMN, 2022) duomenimis, po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo Lietuvos gyventojų skaičius sumažėjo 898 tūkst., iš jų dėl migracijos 659 tūkst.

³ Transnacionalinėmis šeimomis laikomos šeimos, kurių nariai gyvena per atstumą skirtingose šalyse, tačiau savaip kuria šeiminius ryšius, puoselėja šeiminių bendrumą ir organizuoja vaiko globos pertvarką (Bryceson, Vuorela 2002).

tėvų, bet ir jų transnacionalinių vaikų gyvenimo eigą bei formavo savitas pastarųjų tapatybes ir gyvenimo eigos scenarijus.

Pirmoji Lietuvos transnacionalinių šeimų vaikų karta tėvų išvykimo laikotarpiu – po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo bei įstojimo į ES – likusių gyventi kilmės šalyje jau užaugo ir pasiekė suaugystės tarpsnį. Straipsnyje keliami klausimai, kokie šių jaunų žmonių tapatumų bei gyvenimo eigos scenarijų ypatumai išryškėjo ir kokią poveikį jų suaugystės sampratai turėjo transnacionalinio gyvenimo patirtis vaikystėje.

Viešajame diskurse tėvų geografinis mobilumas yra suprantamas kaip „šeiminė problema“ (*family trouble*) (Juozeliūnienė, Budginaitė 2018), tačiau tėvų migracijos ir transnacionalinio gyvenimo vaikystėje patirtys galimai skatina jų vaikų santykinai greitesnę ar ankstesnę suaugystę šiuolaikinės vėlėjančios suaugystės kontekste.

Suaugystės tarpsnis yra socialinis konstruktas, kuris susideda iš įvairių ir savitų patirčių visumos. Tradiciniu požiūriu, suaugystės (*adulthood*) pradžia yra siejama su normatyviniais ir demografiniais suaugystės žymenimis, t. y. konkrečių gyvenimo įvykių – edukacijos baigimo, darbo pradžios, išsikraustymo iš tėvų namų, pirmos santuokos bei pirmo vaiko gimimo – patirtimi (Settersten 2003). Vakaruose nuo 8-ojo, o Rytų Europoje nuo 10-ojo XX a. deš. pailgėjo tapsmo suaugusiuoju – integracijos į visuomenę – laikotarpio trukmė, matomas demografinis vėlavimas (Nugin 2010: 37–38), keičiasi suaugystės pobūdis. Vienas esminių šio proceso variklių ir padarinių yra individualizacija (Kohli 1986; Beck 1992; Giddens 1991). Tad tyrėjų susidomėjimą socialinės brandos (integracijos) procesais papildė interesas subjektyviems suaugystės aspektams, tam tikroms „neapčiuopiamoms savybėms“ – psichologinei brandai, o suaugimas vis dažniau suvokiamas ne vien kaip socialinė padėtis, bet ir kaip psichologinė būseną (Nugin 2010: 37). Čia svarbus individualus asmens pasirengimas prisiiinti suaugusio asmens įsipareigojimus (Spéder, Murinkó, Settersten 2014). Jis siejamas ne tik su tam tikrų savybių ar gebėjimų visuma, bet ir unikaliomis gyvenimo patirtimis, į kurių lauką patenka ir transnacionalinis gyvenimas vaikystėje. Šiame straipsnyje pastaroji patirtis analizuojama kaip gyvenimo kelio įvykis ir reikšmingas gyvenimo eigos scenarijus veikiantis veiksnys, vedantis į galimai ankstyvą suaugystės gyvenimo tarpsnį.

Straipsnis susideda iš keturių dalių. Pradžioje aptariamos pagrindinės teorinės idėjos ir tyrimo metodologijos ypatumai, vėliau nagrinėjami transnacionalinio gyvenimo vaikystėje patirties turinčiųjų subjektyvios suaugystės ypatumai, jų suaugystės tapatumų žemėlapiai bei gyvenimo eigos scenarijai, po jų pateikiamos išvados ir diskusija.

TEORINĖS IDĖJOS IR TYRIMO METODOLOGIJA

Transnacionalinio gyvenimo vaikystėje patirtys ir gyvenimo eiga užsienio mokslininkų darbuose analizuojamos daugiausia aptariant adaptacijos tikslo šalyje (Schneider, Crul 2010; Wingens ir kt. 2011), tapatumo išsaugojimo bei ryšių palaikymo (Roth 2009; Colombo ir kt. 2009) ypatumus. Užsienio autoriai susitelkia į migracijos ir prisitaikymo tikslo šalyje klausimus, tačiau pasigendama kompleksinio požiūrio į migraciją kaip gyvenimo eigos pasirinkimą (Jong, Valk 2020). Nors kai kurie mokslininkai daro prielaidą, kad jei gyvenimo eigos įvykiai skatina mobilumą, tai mobilus gyvenimas yra reikšmingas gyvenimo eigos scenarijus formuojantis elementas (Macmillan, Eliason 2003).

Lietuvos autorių darbuose transnacionalinio gyvenimo vaikystėje patirtys analizuojamos vaikų socializacijos ypatumų (Leliūgienė ir kt. 2005), psichologinio poveikio vaiko raidai (Kaniušonytė ir kt. 2012), savitų tėvystės / motinystės konstrukto susiformavimo (Juozeliūnienė, Budginaitė 2018), judumo poveikio šeimai ir vaikui (Juozeliūnienė ir kt. 2021) kontekstuose.

Transnacionaliniame kontekste atliekamuose šeimų tyrimuose didžiausias dėmesys skiriamas nepilnamečių vaikų problematikai, tačiau suaugusių vaikų iš transnacionalinių šeimų gyvenimo eigos ypatumai nėra plačiau tirti, todėl šis straipsnis prisideda prie šios tematikos plėtojimo.

Transnacionalinių šeimų tyrimų lauke transnacionalinio vaiko sąvoka žymi vaikų patirties išskirtinumą gyvenant per atstumą su vienu ar abiem tėvais (Levitt, Schiller 2004; Gardner 2012). Šios patirtys nebūtinai turi neigiamas pasekmes vaikui ir tolesnei jo gyvenimo eigai suaugystės laikotarpiu, tačiau gali būti ir vertinga gyvenimo patirtis.

Straipsnyje transnacionalinio vaiko patirtys analizuojamos gyvenimo eigos (*life course*) paradigmos (Elder 1985; Elder ir kt. 2003) kontekste. Ji pabrėžia asmens gyvenimo trajektorijoje vykstančius įvykius ir žymi gyvenimo tarpsnių perėjimus (Bernardi 2011; Kobayashi, Preston 2007). Tapsmas suaugusiuoju yra tokia reikšmingų perėjimų visuma gyvenimo eigoje, kurią galima apibūdinti per struktūrinių veiksmų ir individualaus veiksmo (*agency*) samplaiką. Tapsmą lemia šie aspektai: (1) individualus veiksmumas – individualių sprendimų priėmimas, pasirinkimai bei planavimas; (2) laikas, kada asmuo patiria vieną ar kitą gyvenimo eigos įvykį (*timing*); (3) socialinės aplinkos poveikis, kuris struktūruoja bei formuoja tam tikrus socialinius vaidmenis bei tarpusavio santykius (*linked lives*); (4) istorinis bei geografinis kontekstas, nuo kurių priklauso konkretūs gyvenimo eigos įvykiai (Elder 1985, 1998). Šiame straipsnyje nagrinėjami 1 ir 3 aspektai bei pateikiamos rekomendacijos nuodugnesnei 2 aspekto analizei.

Straipsnyje gyvenimo eigos ypatumai atskleidžiami per suaugystės tapatumų sampratą, teigiančią, kad tapatumas nėra statiška kategorija – jai būdingas savęs suvokimo procesiškumas (Colombo ir kt. 2009). Be to, tapatumai kaip procesas yra susieti su ateities gyvenimo vizija ir šiame kontekste išryškėja gyvenimo eigos scenarijų svarba. Gyvenimo eigos scenarijai sietini su reikšmingais gyvenimo įvykiais, tradiciniais suaugystės žymenimis, planais, lūkesčiais, ateities gyvenimo principinėmis vertybinėmis nuostatomis, elgesio orientyrais (Billari ir kt. 2021).

Kaip minėta, suaugystė siejama ne vien su normatyviniais, bet ir subjektyviais žymenimis – „neapčiuopiamomis savybėmis“. Vienos pagrindinių su suaugyste siejamų savybių yra individualus asmens pasirengimas prisiimti atsakomybę, įsipareigojimus ir kontrolę už savo gyvenimą bei pasirinkimus ir daryti ilgalaikius sprendimus bei tapti nepriklausomu (Arnett 1997, 2004; Blatterer 2007, 2010; Nugin 2008, 2010; Spéder, Murinkó, Settersten 2014; Chesters ir kt. 2019; Clench-Aas ir kt. 2017; Hitlin, Johnson 2015; Vosylis, Kaniušonytė, Raižienė 2016). Galima sakyti, kad tai yra individualų veiksmumą atspindinčios savybės. Analizuojant gyvenimo eigos scenarijus suaugystėje svarbu atsižvelgti ne tik į normatyvinius suaugystės žymenis, jos procesiškumą ir veiksmus, kurie skatina suaugimą, bet ir į individualų veiksmumą ir iš jo kylančius suaugystės ypatumus. Todėl kalbant apie pastaruosius, mūsų tyrime atsižvelgiama į subjektyvias suaugystės patirčių refleksijas – analizuojamos su suaugyste susijusios patirtys ir su jomis siejami įgūdžiai / gebėjimai.

Kalbant apie suaugystę, būdingą vėlyvajai modernybei, pabrėžiama, kad jauni asmenys susiduria su socialiniu spaudimu greičiau suaugti, tačiau individualus pasirengimas vėlyvėja, o dažnėjantis normatyvinių suaugystės įvykių atidėliojimas vėlina suaugystės pradžią, subjektyviai vis dažniau ją siejant su 30-aisiais gyvenimo metais (Arnett 2000, 2014). Analizėje siekiama atskleisti, kokias pasirengimo patirtis galimai ankščiau pereiti į suaugystę reflektuoja tyrimo dalyviai, turėję transnacionalinio gyvenimo vaikystėje patirties ir su kokiais įgūdžiais / gebėjimais jos siejamos.

Siekiant atskleisti, kaip transnacionalinio gyvenimo patirtis vaikystėje prisideda prie suaugusios gyvenimo tarpsnio, kokia subjektyvi suaugusios samprata išryškėja ir kaip ši vaikystės patirtis veikia tolesnę gyvenimo eigą, pasitelktas kokybinis atvejų tyrimas. Jis atliktas sujungus *laiko planavimo (timelining)* (Sheridan ir kt. 2011) ir *vizualųjį žemėlapią* (Juozeliūnienė 2014) metodus.

Tyrimo pradžioje tyrimo dalyviai sudarė sąrašą pagal *reikšmingų gyvenimo įvykių*, o ne *linijinį* laiką. Šiam aspektui išryškinti pasirinktas *laiko planavimo* metodas. Tyrimo atlikimo pakopos: (1) popieriaus lape tyrimo dalyvis laisva forma sudarė įvykių reikšmingų gyvenimo įvykių sąrašą nuo vaikystės iki dabar (stulpeliu / eilute; su / be numeracijos ir pan.); (2) visus šiuos įvykius surašė ant atskirų lapelių; (3) pagal nurodytų įvykių reikšmingumą dabartiniam jo gyvenimo etapui sudarė jų žemėlapi (popieriaus lape tyrimo dalyvis pirmiausia laisvai padėjo save žymintį apskritimą, tada sudėliojo gyvenimo įvykius: arčiausiai savęs – reikšmingiausius; toliausiai nuo savęs – mažiausiai reikšmingus). Vėliau atliekant interviu tiriamasis (1) komentavo žemėlapi – išsamiai apie jį papasakojo, atskleidė įvykių sąsajas, jei tokių yra, ir pateikė giluminių įžvalgų apie gyvenimo eigos patirtis; (2) atsakė į papildomus klausimus, kurie tematiškai apėmė 4 pirmiau aptartus gyvenimo eigos paradigmos aspektus:

- sprendimų priėmimą, savarankiško gyvenimo ir suaugusios suvokimą, gyvenimo planavimą bei tikslus⁴;
- reikšmingų gyvenimo įvykių ypatumus, jų prasmę, sukeltus iššūkius, pasiruošimą, tarpusavio sąsajas, pagalbos išteklius bei trikdžius, jei tokių buvo⁵;
- atsakomybes, gyvenimo įvykių sąlygas, poveikį santykiams su kitais žmonėmis, bei ateities gyvenimo scenarijui⁶;
- šeimos gyvenimo istorijos ypatumus, reikšmingų gyvenimo įvykių sąsajas su tam tikra geografine vieta, politiniu, ekonominiu bei istoriniu kontekstu⁷.

Laiko planavimo ir vizualiojo žemėlapi metodo sujungimas – metodologinis tyrimo inovatyvumas. Jis leido *pamatyti* suaugusių, vaikystėje turėjusių transnacionalinio šeiminio gyvenimo patirties reikšmingų gyvenimo įvykių mentalines struktūras, *išgirsti* jų gyvenimo eigos istorijas per šių gyvenimo įvykių prizmę, t. y. sykiu matyti socialines struktūras, procesus ir subjektyvią refleksiją bei savivoką.

18 giluminių interviu su 18–35 m. tyrimo dalyviais – 15 moterų ir 3 vyrais – atlikti 2022–2023 m. Visi vaikystėje turėjo ne mažesnę nei 6 mėnesių transnacionalinio gyvenimo patirtį – gimtinėje jie gyveno atskirai nuo vieno ar abiejų tėvų. 7 tyrimo dalyviai buvo iš išvykusio tėvo, 7 – iš išvykusios motinos ir 4 – iš išvykusių abiejų tėvų šeimos. Interviu transkribuoti ir pasitelkus „Maxqda“ programą atlikta išrašų turinio ir reikšmingų gyvenimo įvykių žemėlapių analizė. Išsami giluminių interviu analizė buvo atliekama išskiriant

⁴ Pvz.: ką Jums reiškia būti savarankišku žmogumi? Kada prasidėjo Jūsų savarankiškas gyvenimo etapas? Kai savo gyvenime priimate sprendimus, kuo dažniausiai remiatės? Kaip planuojate savo gyvenimą? Kokie yra Jūsų gyvenimo tikslai? ir kt.

⁵ Pvz.: kuo kiekvienas įvykis žemėlapyje Jums yra reikšmingas? Kas Jums buvo vertingiausia / sunkiausia, kai šis įvykis nutiko? Gal galite papasakoti apie kiekvieno įvykio eigą? Kaip šie įvykiai susiję tarpusavyje? Kas labiausiai padėjo / trukdė? ir kt.

⁶ Pvz.: kas buvo atsakingas už kiekvieno įvykio sprendimo priėmimą? Kokios sąlygos lėmė, kad tas įvykis nutiko? Kokį poveikį kiekvienas iš šių įvykių turėjo santykiams su kitais žmonėmis? Kokį poveikį kiekvienas iš šių įvykių turėjo tolesniam gyvenimo scenarijui? ir kt.

⁷ Pvz.: kaip šie įvykiai susiję su Jūsų šeimos gyvenimo istorija? Gal prisimenate kokius nors tėvų / senelių pasakojimus? Kokios sąsajos su tam tikra geografine vieta? Kokį poveikį Jūsų gyvenimui turėjo pandeminė situacija / karas Ukrainoje / kitas politinis / istorinis / ekonominis kontekstas? ir kt.

bei koduojant tyrimo dalyvių išsakytas prasmines reikšmes, joms suteikiant tam tikras kategorijas ir pavadinimus.

SUBJEKTYVIOS SUAUGYSTĖS SAMPRATA TRANSNACIONALINIO ŠEIMINIO GYVENIMO KONTEKSTE

Analizė leido išryškinti subjektyvią suaugystės sampratą, aprėpiant transnacionalinio gyvenimo vaikystėje patirties refleksijas. Atlikus kompleksinę detalią giluminių interviu analizę, išryškėjo jau minėti ir kitų tyrėjų anksčiau išskirti subjektyvūs suaugystės žymenys: atsakomybė, sąmoningumas, laisvė nuo išorinės kontrolės / savikontrolė, pasirinkimų / sprendimų priėmimas ir savarankiškumas / autonomiškumas. Visi aspektai turi tarpusavio sąsajų, nes iš esmės apibūdina individualų veiksnumą.

Atsakomybė ir *sąmoningumas* yra susiję su emociniais suaugystės požymiais, emocine branda, suvokiant atsakomybę už save, o dažnai ir už jaunesnius brolius / seseris bei skatina ankstyvesnę emocinį augimą ir suaugimą. Tai paminėjo ne vienas:

„O aš buvau vyriausias vaikas, tai nuo mažens jaučiau didelę atsakomybę už savo brolių ir sesę. Tos atsakomybės buvau išmokusi ir jaučiausi visada atsakinga už mamą, nes visada ją prižiūrėjau“ (1M, 27⁸).

„Dar kai tėvai abu buvo emigracijoje, dar besimokant gimnazijoje, jie abu dirbo, berods, nuo mano dešimtos klasės, kai man buvo kokių 15 metų, jie išvažiavo dviese dirbti į Islandiją ir mes gyvenom dalį laiko su močiute ir dalį laiko kaip ir vieni, tai... manau, kad anksti prasidėjo toks stiprus atsakomybės jausmas“ (2M, 26).

„Kai išvažiavo mama gyventi į Norvegiją [tuo metu tyrimo dalyvei buvo 17 m.] ir aš likau viena gyventi <...> bute, tada turėjau pati nueiti į mokyklą ir kažką pavalgyti, o gaminti tai labai nemėgau. Tai nežinau, kaip aš tenais išgyvenau tiksliai, bet <...> buvo tokių užduočių man iš mamos nuleistų, kur irgi, man atrodė, prisidėjo prie suaugystės ir savarankiškumo, kaip spręsti kažkokius dalykus, pavyzdžiui, ten nueiti į registrų centrą, paprašyti kažkokios pažymos“ (3M, 33).

Laisvė nuo išorinės kontrolės / savikontrolė, sprendimų priėmimas ir savarankiškumas yra į veiksma orientuoti suaugystės aspektai, pradėti formuoti tėvų ar vieno iš jų migracijos atveju. Pereidami į suaugystės etapą asmenys jau turi tokios patirties ir suvokia, kad jų niekas nekontroliuoja iš išorės, tačiau jie patys turi priimti sprendimus, veikti savarankiškai ir yra nepriklausomi nuo kitų sprendimų, todėl jie turi ne tik būti, suvokti, priimti, bet ir imtis veiksmų bei kurti savo gyvenimą. Tai patvirtino daugelis tyrimo dalyvių:

„Būt savarankiškam man reišia būt atsakingu už savo sprendimus gyvenime“ (9V, 29).

Savarankiškumas siejamas ir su struktūriniu savęs kaip autonominio vieneto suvokimu ir priėmimu. Kaip teigė 27 m. moteris:

„[Ką man reišia būti] savarankišku žmogumi... tai tikriausiai gebėti savimi pasirūpinti ir finansiškai, ir... ir nepriklausyti nuo kitų žmonių kažkokios pagalbos pernelyg <...> Dar aišku, manau, jeigu į tai įeity ir nuosavas būstas kažkoks įsigytas, toks stabilumas, tai manau, kad viskas susivestų į šitą žodį“ (4M, 27).

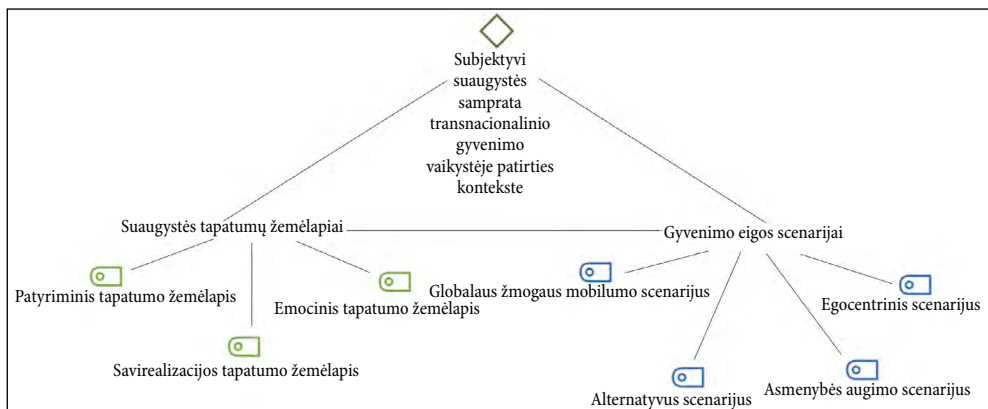
⁸ Tyrimo dalyvių kodavimas: interviu numeris, lytis, amžius tyrimo metu.

Normatyviniai suaugystės tarpsnio žymenys yra reikšmingi gyvenimo eigoje, tačiau transnacionalinio gyvenimo patirtys išryškino savitas subjektyvios suaugystės sampratas. Šiuo požiūriu, svarbus yra ir psichosocialinis asmens pasirengimas savarankiškam gyvenimo etapui. Vadinasi, transnacionalinio gyvenimo patirtis vaikystėje, kai vaikai neretai dar nesulaukę pilnametystės tampa savarankiški ir atsakingi už save, pasirūpinimą savimi bei kartais ir savo jaunesniais broliais / seserimis ar mama, tėčio išvykimo laikotarpiu, skatina santykinai ankstesnę veiksnumą ir sykiu ankstesnę su suaugyste siejamų savybių reflektavimą.

SUAUGYSTĖS TAPATUMŲ ŽEMĖLAPIS IR GYVENIMO EIGOS SCENARIJAI

Suaugystės tapatumų žemėlapis yra savęs susiejimo bei savęs sutapatavimo su tam tikromis reikšmingomis gyvenimo įvykių patirtimis aspektas. Reikšmingų gyvenimo įvykių sukuryje susiformuoja tam tikras pamatinis jauno asmens tapatumas, kurio pagrindu formuojasi tolesnė gyvenimo eiga ir jos scenarijai. Transnacionalinio gyvenimo patirtis vaikystėje formuoja savitą jaunų suaugusių žmonių tapatumo suvokimą. Tai atskleidė gyvenimo įvykių nuo vaikystės iki dabartinio gyvenimo tarpsnio sudėliojimas pagal reikšmingumą šiandieniam gyvenimo etapui bei atsakymai į klausimą apie savarankiško gyvenimo pradžią ir jų sąsajos su gyvenimo sprendimų priėmimu. Tyrimo duomenų analizė leido išskirti 3 tipų suaugystės tapatumų žemėlapius: (1) emocinio tapatumo, (2) savirealizacijos tapatumo ir (3) patyriminio tapatumo (žr. 1 pav.).

Emocinio tapatumo žemėlapio atveju emociškai sudėtingi arba kitaip įsimintini gyvenimo įvykiai formuoja jauno žmogaus tapatumo suvokimą. Šie įvykiai reikšmingi ne tik jų nutikimo metu vaikystėje, bet ir tolesniuose gyvenimo etapuose bei tampa gyvenimo eigoje lydinčiais veiksniais. Pavyzdžiui, 27 m. moteris į reikšmingų gyvenimo įvykių žemėlapį įtraukė emocinį svorį turinčius įvykius: asmeninės ir artimųjų sveikatos problemas, naujų šeimos narių gimimą, artimųjų mirtį. Nors tėvų išvykimas ten įtrauktas nebuvo, tačiau giluminio interviu metu buvo paminėtas kaip emociškai reikšmingas įvykis. Vadinasi, emociškai reikšmingi įvykiai formuoja tyrimo dalyvės tapatumą ir susieja su kitų gyvenimo patirtimis. Šios moters atveju transnacionalinio gyvenimo patirtis vaikystėje išlieka kaip nestabilumo, nesaugumo ir nežinomybės žyma:

1 pav. Subjektyvi suaugystės samprata transnacionalinio gyvenimo vaikystėje patirties kontekste

„Tai kai tėtis išvažiavo, tai, aš manau, kad buvo skaudžiausia dėl to, kad niekada nebuvo aišku, kada jis grįš, ar jis kada nors vėl gyvens kartu normaliai su mūsų šeima <...> tai sukėlė daug tokio nestabilumo, gal kažkokio nesaugumo, nežinomybės“ (4M, 27).

Tyrimo dalyvės teigimu, visi minėti įvykiai paskatino jautriau reaguoti į tai, kas vyksta jos gyvenime ir suformavo emociniu požiūriu savitą jos tapatumą:

„Norėdavosi visą laiką būti mažiau jautriai, į dalykus žiūrėt kažkaip ramiau ir labiau priimti viską, kas įvyksta, mažiau nerimauti dėl visko. Tai tas toksai turbūt sunkiausias yra emocinis. Nes nelengvi dalykai buvo per visus tuos metus“ (4M, 27).

Kitoks tapatumo modelis išryškėja, kai suaugystės tarpsnyje jaunas asmuo save mato per savirealizacijos prizmę. Pavyzdžiui, 29 m. vyras visus reikšmingus gyvenimo įvykius nuo vaikystės iki dabartinio gyvenimo etapo sudėlioja arčiausiai savęs dabartinėje perspektyvoje, susiedamas juos su profesine identifikacija:

„Man, matyt, tas profesinis dalykas yra labai svarbus kaip tik ir dėl to, kad su tuo ateina stabilumas. Su tuo ateina, nežinau, savęs išsilaikymas. Su tuo ateina kažkokia gerovė asmeninė“ (9V, 29).

Šiuo atveju išryškėja savita profesinio tapatumo susiformavimo kelionė, į kurią įsilieja reikšmingi gyvenimo įvykiai nuo vaikystės iki dabartinio gyvenimo etapo. Šis tapatumo žemėlapis taip pat susijęs su karjeros perspektyva, kai savo gyvenimo eiga matoma per karjeros formavimosi ankstyvuosius ir vėlyvesnius etapus, kur transnacionalinio gyvenimo patirtis vaikystėje paskatino susikurti profesinį kelią, užtikrinantį finansinį stabilumą:

„Aš asmeniškai <...>, po mamos išvykimo per tą ekonominę krizę, užsibrėžiau tikslą, kad man visada bus ramu, kad aš turiu sąskaitoj pinigų ir kad darysiu viską, kad neišvažiuočiau niekur“ (10V, 31).

Skirtingai nuo ankščiau minėtų modelių patyriminių tapatumą išreiškiantiems tyrimo dalyviams pati transnacionalinio gyvenimo patirtis vaikystėje tampa viską centruojančiu reikšmingu įvykiu. Pavyzdžiui, 31 m. moteriai ji sužadina norą rinktis mobilų gyvenimo būdą dėl patirčių, bet ne dėl finansinių išteklių stokos. Šis modelis kai kuriais atvejais atkartoja jos tėvų išvykimo dirbti į užsienį motyvus:

„Tie įvykiai labai mane verčia [ieškoti patirčių] iki šiol ir tada aš labai didžiudavau, sakydama, kad [tėvai] Londone dirba“ (5M, 31).

Apibendrinant, tyrimo dalyviai atskleidė užtikrintą savo tolesnės gyvenimo eigos matymą bei pabrėžė, kad esminiai jų gyvenimo sprendimai yra priimami remiantis emocijų išgyvenimų, savirealizacijos arba patirčių kaupimo kriterijais. Pastarieji kriterijai drauge su transnacionalinio gyvenimo patirtimi vaikystėje tampa reikšmingi renkantis savo gyvenimo scenarijų.

Transnacionalinio gyvenimo patirtis šiame kontekste yra suvokiama kaip vienas iš reikšmingų įvykių, bet ne vienintelis, ir daugeliu atvejų ši patirtis išryškėjo ne per tiesioginį jos poveikį, bet per aplinkybių atsirasti kitiems reikšmingiems gyvenimo įvykiams sukūrimą, kur itin svarbų vaidmenį vaidina šeiminių ryšių dinamika. Taip transnacionalinio gyvenimo patirtis formuoja ne tik jauno žmogaus tapatumo suvokimą, bet ir prisideda prie gyvenimo eigos scenarijų formavimo. Tyrimo duomenų analizė leido suformuoti keturių tipų scenarijus: (1) globalaus žmogaus mobilumo; (2) alternatyvų; (3) asmenybės augimo; (4) egocentrinį (1 pav.).

Pirmasis scenarijus būdingas tiems, kurie transnacionalinio gyvenimo patirtį vaikystėje vertina kaip suteikiančią įkvėpimą gyventi mobilų gyvenimą ir suvokti pasaulį kaip naujų galimybių lauką. Lietuva čia matoma tik kaip viena iš galimų „erdvių“ gyventi. Šis scenarijus skatina formuoti atitinkamus profesinius ir socialinius įgūdžius, profesinių galimybių tobulėti paiešką bei platesnį socialinės įvairovės priėmimą. Kaip teigia 28 metų tyrimo dalyvė, transnacionalinio gyvenimo patirtis vaikystėje ją įkvėpė gyventi mobilų gyvenimo būdą, atskleidė plačias jos adaptacijos galimybes ir suaugstės tarpsnyje paskatino drąsiai rinktis gyvenimą užsienyje kaip naujų galimybių erdvę:

„Kad aš norėčiau gyvent užsieny. Kad galiu gyvent... galiu prisitaikyt. Galiu gyvent ir ten, ir ten, ir ten. Kur reikia, ten galiu gyvent. Gal tai. Kad galėčiau prisitaikyt“ (6M, 28).

Alternatyvus gyvenimo eigos scenarijus sietinas su dinamišku gyvenimo eigos keliu, kuriam sukuriamas visapusiškai kitokio gyvenimo vizija nei vaikystėje turėta patirtis. Čia transnacionalinio gyvenimo patirtis ir kiti reikšmingi gyvenimo įvykiai yra priimami kaip vertingos gyvenimo pamokos, skatinančios kurti kitokias nei tėvų gyvenimo patirtis, kad nereikėtų rinktis migracijos kelio dėl ekonominių priežasčių, kurios neretai šeimas veda į skrybas, ir taip kviečia kurti kitokį savo gyvenimą suaugstės laikotarpiu:

„Aš labai stengiuosi nekartoti tokių dalykų ir aš labai nenorėčiau apskritai, kad mano vaikas... nu, aišku, čia šito negali suplanuoti, bet aš norėčiau, kad mano vaikas gyventų pilnoj šeimoj, tėvai nebūtų išsiskyrę [vienam jų migravus]“ (7M, 32).

Kaip teigė 29 metų vyras, jo gyvenimo eigos scenarijus susiformavo iš vaikystės patirties, kai matė savo mamos gyvenimo kelią ir patirtis. Tai jį paskatino būti savarankiškam ir nepriklausomam, siekti karjeros ir finansinio stabilumo. Jo tėvams migracija buvo ekonominės situacijos pagerinimo kelias, tačiau jis pakeitė šį migracijos suvokimą pasitelkdamas migraciją mokymuisi ir tobulėjimui, o ne per ekonominės gerovės prizmę:

„Kaip sakau, gyvendamas su savo šeima aš išmokau, kaip nereikėtų daryti dalykų gyvenime. Ir aš stengiuos viską daryt priešingai. Ta prasme, jeigu mano mama buvo žiauriai priklausoma ir žiauriai nesavarankiška [tyrimo dalyvio mama labai priklausė nuo savo tėvų ir gyveno jų gyvenimą], tai aš dabar į tą kitą pusę einu. Ta prasme, man dabar jau yra, kad aš savarankiškas, mano sprendimas bus, žinai. Ir... tai jo. Tai tas šeimos pavyzdys man labai daug davė“ (9V, 29).

Asmenybės augimo scenarijus atskleidė kaupiamąjį patirčių aspektą, kai kiekviena patirtis nuo vaikystės iki dabartinio gyvenimo etapo yra priimama kaip auginanti ir vertinga. Dalis tyrimo dalyvių orientuojasi į šį gyvenimo eigos scenarijų, matydami jo vertę kuriant savo savarankišką ir autonomišką gyvenimą, tačiau taip pat visus gyvenimo įvykius priimant kaip reikšmingai formuojančius jų asmenybę reikalinga linkme. Nepaisant, kad transnacionalinio gyvenimo patirtis šių tyrimo dalyvių gyvenimo istorijose turėjo ir neigiamą atspalvį bei siejama su dideliu iššūkiu, ji stipriai prisidėjo prie jų savarankiškos asmenybės susiformavimo ir padrąsina sudėtingose gyvenimo situacijose dabartiniame gyvenimo etape. 33 m. tyrimo dalyvė Lietuvoje viena gyventi liko 17 m. Tada turėjo tiek rūpintis savimi, tiek atlikti mamos pavestas užduotis, kurias laiko normatyviai netinkamomis jos amžiaus tarpsniui. Šias patirtis ji priima su neigiamu atspalviu, tačiau kartu mato jas kaip auginančias ir stiprinančias ją kaip asmenybę:

„Tai tuo triukšmingas tas grįžimas iš Norvegijos čia. <...> na ir tada buvo gyvenimas vienai. Tai buvo reikšmingas [gyvenimo tarpsnis] <...> [nes] mamos reikalų labai daug buvo, kuriuos turėjau tvarkyt, <...> jinai man visada primindavo, kad kol aš gyvenau jos bute, aš turiu viską daryt, ką jinai sako <...>, tiesiog turėjau labai daug neigiamos patirties <...> Ne vaikas juos turi daryti. <...> Nu tokios stiprybės ir visa ta patirtis <...>, kiek jinai man daug davė“ (3M, 33).

Egocentrinis scenarijus priskirtinas tiems gyvenimo eigos planams, kur pabrėžiama susitelkimo į save svarba dinamiškoje reikšmingų gyvenimo įvykių perspektyvoje. Kiekvienas gyvenimo įvykis tyrimo dalyvių vertinamas per asmeninių pastangų prizmę kuriant savo gyvenimą. Pavyzdžiui, 26 m. moteris visus savo gyvenimo įvykius vertino per savo pastangas ir norą siekti bei pasiekti užsibrėžtus tikslus, nesikliaujant *kitų* pagalba. Šis scenarijus remiasi principu „aš pats padariau“ ir jo kontekste nebelineka aplinkos veiksniai, kurie buvo ir (ar) tebėra svarbūs:

„Tai mano pačios pastangos <...> Nu čia tokie labiau asmeniniai dalykai, tai gal... nepasakyčiau, kad čia... Nu vis tiek, aš šituos dalykus pasiekiau, padariau. Tai kitų žmonių gal ir nereikėjo“ (8M, 26).

Transnacionalinio gyvenimo patirtis vaikystėje prisideda prie asmenybės tapatumo susiformavimo ir savitai formuoja gyvenimo eigos scenarijus. Ši patirtis suaugusių gyvenimo tarpsnyje sudarė sąlygas įsivertinti, kokio gyvenimo tyrimo dalyviai (ne)norėtų ir paskatino kurti gyvenimo kelią, susijusį su tėvų turėta migracine ir ne tik patirtimi. Šiame kontekste išryškėjo tyrimo dalyvių ir šeiminių patirties, socialinės aplinkos jungtis (*linked lives*) kaip atskaitos taškas rinktis gyvenimo kelią. Tėvų išvykimas vaikystėje, viena vertus, buvo sudėtinga patirtis tuo laikotarpiu, kita vertus, jis atvėrė naujų galimybių pamatyti pasaulį kaip globalų, keliauti ir kaupti vertingas patirtis. Transnacionalinio gyvenimo patirtis tyrimo dalyvius skatino reflektuoti ankstyvojo savarankiškumo vertę ir jos sąnaudas bei asmenines pastangas kuriant savo gyvenimą.

IŠVADOS IR DISKUSIJA

Suaugusių ypatumų transnacionaliniame kontekste tyrimai yra nauja ir mažai tyrinėta sociologinių tyrimų kryptis, todėl šio straipsnio išvalgos gali būti vertingos formuojant tolesnes metodologines ir teorines bei empirines socialinių tyrimų gaires, gilinant subjektyvios suaugusių sampratą šiame lauke.

Turintiesiems transnacionalinio gyvenimo vaikystėje patirties suaugusių gyvenimo tarpsnyje svarbūs yra ne tik tradiciniai normatyviniai suaugusių žymenys, bet ir labiau individualūs jų formuojantys veiksniai, kaip kad autonomiškumas, atsakomybė, sprendimų priėmimas, laisvė nuo išorinės kontrolės, sąmoningumas bei savarankiškumas. Šie veiksniai išryškina tyrimo dalyvių veiksnumą (*agency*) patiems formuoti savo gyvenimo eigos scenarijų. Be to, atliktas tyrimas parodė, kad šie veiksniai jaunas žmones paskatina galimai anksčiau pereiti į suaugusių etapą. Ši išvalga vėlyvosios modernybės kontekste kelia prieštarinčių klausimų – ar tai pozityviai vertintinas reiškinys, ar ne. Ji, viena vertus, kalba apie elgesį, diskursyviai prieštarinę suaugusių atidėjimo realybei ar net šiuolaikinei įtraukios tėvystės (t. y. ilgos vaiko globos) ideologijai. Kita vertus, ši ankstyvos suaugusių patirtis yra nulemta struktūrinių veiksnų ir istorinio laikotarpio, t. y. ji tam tikra prasme priverstinė. XX a. Europoje ir Amerikoje panašią patirtį skatino ekonominės krizės, karai, pokariai (Elder 1999; Kraniauskienė 2011). Kiek šioje struktūrinių įtampų situacijoje yra laisvės individualiam veiksniumi, gali padėti atskleisti tolesni tokio pobūdžio, kaip pristatoma čia, tyrimai.

Metodologinis tyrimo unikalumas leido tyrimo dalyviams giliau pažvelgti į savo gyvenimo patirtis jas pamatant bei apie jas papasakojant ir praturtino tyrimą išsamiais duomenimis bei giluminiu gyvenimo istorijų pažinimu, klausantis tyrimo dalyvių balso. Išryškėjo subjektyvios suaugusių vaikų iš transnacionalinių šeimų patirčių refleksijos, pagilinančios jų tapatumų ir gyvenimo eigos scenarijų ypatumų suvokimą.

Atliktas tyrimas parodė šeimos geografinio mobilumo aspekto svarbą suaugusių gyvenimo scenarijams. Tėvų migracija yra reikšmingas jų vaikų gyvenimo scenarijus formuojantis veiksnys, nes tėvai ir vaikai yra visuomet susaistyti. Į šį *susijusių gyvenimų* aspektą gyvenimo eigos tyrimuose, kaip pažymi R. A. Setterstenas (2015), nėra pakankamai atsižvelgiama. Šiame straipsnyje pastarąjį aspektą siekta atskleisti šiek tiek plačiau. Žinoma, šį bandymą reikėtų traktuoti ne kaip išsamią analizę, bet kaip pirmą žingsnį jos link. Turint tai galvoje, transnacionalinę vaikystės patirtį turinčių suaugusių problematikos tyrimuose būtent susijusių gyvenimų aspektui ateityje reikėtų skirti nuoseklesnę dėmesį. Kol kas galime pastebėti, kad transnacionalinis gyvenimo etapas vaikystėje prisideda prie savito suaugusių tapatumų žemėlapių susidarymo bei formuoja unikalius gyvenimo eigos scenarijus. Iki šiol transnacionalinės patirties vaikystėje tyrimai (Malinauskas 2011; Leliūgienė ir kt. 2005; Kaniušonytė ir kt. 2012) išryškina neigiamą poveikį vaikams, jų emocinei bei psichologinei gerovei, tačiau šis žvalgomas giluminis patirčių tyrimas parodė, kad vaikystės gyvenimo patirtys transnacionaliniame kontekste gali būti ne tik neigiamos, tačiau ir sustiprinančios bei paskatinančios jaunos suaugusios žmonės siekti savo gyvenimo tikslų bei kurti išskirtines gyvenimo trajektorijas, nesusiejant jų vien tik su tėvų gyvenimo trajektorijomis. Ši įžvalga išryškina tiek socialinės aplinkos svarbą formuojantis gyvenimo eigos scenarijams, tiek individualų veiksmumą prisiimant suaugusio asmens įsipareigojimus.

Šiame straipsnyje nedaug paliestas 2 gyvenimo eigos paradigmos aspektas – laikas, kada įvyksta konkretus tranzicinis gyvenimo eigos įvykis. Manome, kad šis aspektas galėtų būti analizuojamas ne tik per tradicinių suaugusių tarpsnį žyminčių įvykių laiką, bet ir per subjektyviai reikšmingus įvykius, kurie nebūtinai turi sąsają su tradiciniais suaugusių perėjimus žyminčiais įvykiais, tačiau išryškina unikalias gyvenimo eigos kryptis. Suaugusių yra subjektyvus gyvenimo patirčių konstruktas. Šis kokybinis žvalgomas / pagilinamasis subjektyvių patirčių įtraukimo aspektas gali būti vertingas tiek tolesnėje suaugusių analizuojančių kokybinių, tiek ir kiekybinių tyrimų kryptyje.

Gauta 2023 09 03

Priimta 2023 11 28

Literatūra

1. Arnett, J. J. 1997. 'Young People's Conceptions of the Transition to Adulthood', *Youth & Society* 29(1): 3–23.
2. Arnett, J. J. 2000. 'Emerging Adulthood: A Theory of Development from the Late Teens Through the Twenties', *American Psychologist* 55(5): 469–480.
3. Arnett, J. J. 2004. *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens Through the Twenties*. Oxford: Oxford University Press.
4. Arnett, J. J.; Žukauskienė, R.; Sugimura, K. 2014. 'The New Life Stage of Emerging Adulthood at Ages 18–29 Years: Implications for Mental Health', *Lancet Psychiatry* 1(7): 569–76. DOI: 10.1016/S2215-0366(14)00080-7.
5. Beck, U. 1992. *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage.
6. Bernardi, L. 2011. *A Mixed-method Social Networks Study Design for Research on Transnational Families*. Lives Working Paper 3. Swiss National Science Foundation.
7. Billari, C. F.; Badolato, L.; Liefbroer, C. A.; Settersten Jr., R. A.; Spéder, Z.; Bavel, V. J. 2021. 'The Timing of Life: Topline Results from Round 9 of the European Social Survey', ERIC.

8. Blatterer, H. 2007. 'Contemporary Adulthood – Reconceptualizing an Uncontested Category', *Current Sociology* 55(6): 771–792.
9. Blatterer, H. 2010. 'The Changing Semantics of Youth and Adulthood', *Cultural Sociology* 4(1): 63–79.
10. Bryceson, D.; Vuorela, U. 2002. *The Transnational Family: New European Frontiers and Global Networks*. Oxford: Berg.
11. Chesters, J.; Smith, J.; Cuervo, H.; Laughland-Booÿ, J.; Wyn, J.; Skrbiš, Z.; Woodman, D. 2019. 'Young Adulthood in Uncertain Times: The Association Between Sense of Personal Control and Employment, Education, Personal Relationships and Health', *Journal of Sociology* 55(2): 389–408.
12. Clench-Aas, J.; Nes, R. B.; Aarø, L. E. 2017. 'The Perceived Constraints Subscale of the Sense of Mastery Scale: Dimensionality and Measurement Invariance', *Quality of Life Research* 26(1): 127–138.
13. Colombo, E.; Leonini, L.; Rebughini, P. 2009. 'Different but not Stranger: Everyday Collective Identifications Among Adolescent Children of Immigrants to Italy', *Journal of Ethnic and Migration Studies* 35(1): 37–59.
14. Côté, J. E. 2000. *Arrested Adulthood: The Changing Nature of Maturity and Identity*. New York: NYU Press.
15. Elder, G. H. Jr. 1985. 'Perspectives on the Life Course', iš *Life Course Dynamics: Trajectories and Transitions, 1968–1980*, ed. G. H. Elder. Ithaca, NY: Cornell University Press, 23–49.
16. Elder, G. H.; Johnson, M. K.; Crosnoe, R. 2003. 'The Emergence and Development of Life Course Theory', iš *Handbook of the Life Course. Handbooks of Sociology and Social Research*, eds. J. T. Mortimer ir M. J. Shanahan. Boston: Springer.
17. Elder, G. H. 1998. 'The Life Course and Human Development', iš *Handbook of Child Psychology, Volume 1: Theoretical Models of Human Development*, ed. R. M. Lerner. New York: Wiley.
18. Elder, G. H. 1999. *Children of the Great Depression*. New York: Routledge.
19. EMN. 2022. Prieiga per internetą: <https://www.emn.lt/> (žiūrėta 2023 06 28).
20. Gardner, K. 2012. 'Transnational Migration and the Study of Children: An Introduction', *Journal of Ethnic and Migration Studies* 38(6): 889–912.
21. Giddens, A. 1991. *Modernity and Self-identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Stanford: Stanford University Press.
22. Hitlin, S.; Kirkpatrick Johnson, M. 2015. 'Reconceptualizing Agency within the Life Course: The Power of Looking Ahead', *American Journal of Sociology* 120(5): 1429–1472.
23. Jong, de P. W.; Valk, de A. G. H. 2020. 'Intra-European Migration Decisions and Welfare Systems: The Missing Life Course Link', *Journal of Ethnic and Migration Studies* 46(9): 1773–1791.
24. Juozeliūnienė, I. 2014. *Žemėlapių metodai vaizdu grįstame tyrime*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
25. Juozeliūnienė, I.; Budginaitė, I. 2018. 'How Transnational Mothering is Seen to be "Troubling": Contesting and Reframing Mothering', *Sociological Research Online, Special Section: 'Troubling Families'*: 1–20. DOI: 10.1177/1360780417749464.
26. Juozeliūnienė, I.; Martinkėnė, G.; Budginaitė-Mačkinė, I.; Žilinskienė, L. 2021. „Judumo ribojimai ir transnacionalinės šeimos: kaip COVID-19 pandemija paveiks šeimas ir vaikų globą?“, *Filosofija. Sociologija* 32(4): 325–334.
27. Kaniušonytė, G.; Truskauskaitė, I.; Gervinskaitė, L. 2012. *Psichologinės migracijos pasekmės šeimai. Vaikų emocinių ir elgesio sunkumų prevencija. Metodinė priemonė*. Vilnius: Edukologija.
28. Kobayashi, A.; Preston, V. 2007. 'Transnationalism Through the Life Course: Hong Kong Immigrants in Canada', *Asia Pacific Viewpoint* 48(2): 151–167.
29. Kohli, M. C. 1986. 'The World We Forgot: A Historical Review of the Life Course', iš *Later Life: The Social Psychology of Aging*, ed. V. W. Marshall. Beverley Hills, CA: Sage.
30. Kraniauskienė, S. 2011. *Tapšmas suaugusiuoju: jaunimo socialinė branda Lietuvoje*. Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras.
31. Leliūgienė, I.; Rupšienė, L.; Plavinskienė, L. 2005. „Tėvų išvykimo dirbti į užsienį įtaka vaikų socializacijai“, *Specialusis ugdymas* 1(12): 35–44.
32. Levitt, P.; Schiller, N. G. 2004. 'Conceptualising Simultaneity: A Transnational Social Field Perspective on Society', *The International Migration Review* 38(3): 1002–1039.
33. Macmillan, R.; Eliason, R. S. 2003. 'Characterizing the Life Course as Role Configurations and Pathways', iš *Handbook of the Life Course*. New York, NY: Springer, 529–554.
34. Malinauskas, G. 2011. „Paauglių išgyvenimai tėvams dirbant užsienyje: naratyvinis reiškinių suvokimo būdas“, *Kultūra ir visuomenė: socialinių tyrimų žurnalas* 2(1): 129–145.

35. Nugin, R. 2008. 'Constructing Adulthood in a World of Uncertainties: Some Cases of Post-Communist Estonia', *YOUNG* 16: 185–207.
36. Nugin, R. 2010. 'Conceptualising Adulthood in the Transition Society Context – The Case of Estonia', *Studies of Transition States and Societies* 2(1): 36–55.
37. Plug, W.; Zeijl, E.; Du Bois-Reymond, M. 2003. 'Young People's Perceptions on Youth and Adulthood. A Longitudinal Study from the Netherlands', *Journal of Youth Studies* 6(2): 127–144.
38. Roth, W. 2009. 'Latino Before the World: The Transnational Extension of Panethnicity', *Ethnic and Racial Studies* 32(6): 927–947.
39. Settersten, Jr. R. A. 2003. *Age Structuring and the Rhythm of the Life Course*. Amsterdam: Springer.
40. Settersten, Jr. R. A. 2015. 'Relationships in Time and the Life Course: The Significance of Linked Lives', *Research in Human Development* 12(3–4): 217–223.
41. Schneider, J.; Crul, M. 2010. 'New Insights into Assimilation and Integration Theory: Introduction to the Special Issue', *Ethnic and Racial Studies* 33(7): 1143–1148.
42. Sheridan, J.; Chamberlain, K.; Dupuis, A. 2011. 'Timelining: Visualizing Experience', *Qualitative Research* 11(5): 552–569.
43. Spéder, Z.; Murinkó, L.; Settersten, R. A. 2014. 'Are Conceptions of Adulthood Universal and Unisex? Ages and Social Markers in 25 European Countries', *Social Forces* 92(3): 873–898.
44. Vosylis, R.; Kaniušonytė, G.; Raižienė, S. 2016. 'What Does it Mean to be an Adult? Perceptions of Adulthood Among Lithuanian Emerging Adults', iš *Emerging Adulthood in a European Context*, ed. Rita Žukauskienė, Abingdon: Routledge, 54–78.
45. Wingens, M.; Valk, de H.; Windzio, M.; Aybek, C. 2011. 'The Sociological Life Course Approach and Research on Migration and Integration', iš *A Life-Course Perspective on Migration and Integration*, eds. M. Wingens, M. Windzio, H. de Valk, C. Aybek. Dordrecht: Springer Netherlands, 1–26.

GINTĖ MARTINKĖNĖ, SIGITA KRANIAUSKIENĖ

Adulthood Identity Maps and Life Course Scenarios in the Context of Transnational Childhood Experiences

Summary

The article analyses how the subjective experience of transnational life in childhood affects Lithuanian adult children during their adulthood life stage. Semi-structured in-depth interviews with young people (18–35 years old), who experienced the migration of both or one of their parents, highlighted the subjective adulthood aspects that influence the stage of adulthood and allowed one to reveal the peculiarities of their identities and life course scenarios. In public discourse, living at a distance often has a negative connotation, but in the period of adulthood, this experience is seen as nurturing and encouraging early independence. The experience of transnational life in childhood, individual agency and social environment form unique life course scenarios and a unique map of identities.

Keywords: transnational life experience, adulthood, life course scenario